

סיכום שנת פעילות משותפת בין רשות נחל הקישון לבין משרד להגנת הסביבה והחברה להגנת הטבע, שנה"ל תשע"ד

נחל הקישון הינו אחד הנחלים הגדולים והחשובים בישראל ובין המורכבים שבהם. רשות נחל הקישון מופקדת על 25 הק"מ התחתונים של הנחל. מורד הנחל סבל במשך עשרות שנים מזיהום כבד תעשייתי וסניטרי כאחד, שהביא בעבר למותה של המערכת האקולוגית הטבעית. רשות נחל הקישון פועלת לשיקום ופיתוח מורדות הנחל תחת עקרונות הקיימות, במטרה להפוך את אזור הנחל ממפגע סביבתי ותברואתי לפארק ציבורי רחב ידיים לרווחת תושבי הצפון והציבור כולו.

שיתוף הפעולה בין רשות נחל הקישון לבין משרד להגנת הסביבה והחל"ט חיפה ותיק ומתחזק משנה לשנה. מטרתו העיקרית להגביר את מודעות הציבור לתהליך השיקום של הנחל ולעודד פעילות פנאי בפארקים לאורך נחל הקישון. שותפות זו מקדמת פעילויות חינוך, הסברה ופנאי בשטחים הפתוחים שלאורך הנחל, במסגרות פורמאליות ובלתי פורמאליות מגוונות. הפעילויות מיעדות לציבור הרחב ופונות למגוון קהלים: ילדי הגיל הרך, תלמידים, צוותי הוראה, סטודנטים, משפחות, אזרחים ותיקים צוותים מקצועיים, בעלי צרכים מיוחדים וכו'.

שיתוף הפעולה כולל מס' סוגי פעילויות מרכזיים:

מערכי הסברה על נחל הקישון ותהליך שיקומו במסגרת בתיה"ס

הרצאות המלוות בהפעלות, תמונות וסרטונים, בנושא נחל הקישון ותהליך שיקומו. ההרצאות מתקיימות בבתי ספר יסודיים, חטה"ב ותיכונים, במגזר היהודי והערבי כאחד. מטרת ההרצאות להביא לידי התלמידים ידע היסטורי אודות המקומי נחל הקישון, לעורר מודעות בקרבם להיבטים הסביבתיים של שיקום נחלים בכלל ונחל הקישון בפרט, כמו גם עידוד תושבי האזור לשימוש בפנינת הטבע הבלתי מוכרת הנמצאת במרחב מחייתם. בשנה"ל תשע"ד התקיימו מפגשים בלמעלה מ-15 כתות בכ-10 מוסדות חינוך שונים, מתוכם 2 בגילאי חטה"ב/ תיכון.

סיורים מודרכים לקבוצות מאורגנות לאורך הנחל

במהלך תשע"ד התקיימו למעלה מעשרים וחמישה סיורים מודרכים לקבוצות מאורגנות במוקדים שונים לאורך הנחל. בין הקבוצות שהשתתפו: חברת החשמל, האגודה לתיירות חיפה, כנס "מדוזולוגיה" (מטעם עיריית חיפה, המשרד להגנת הסביבה, אוניברסיטת חיפה וחברת מתודיקה), פעילים סביבתיים ממועצה אזורית זבולון, תיירים מארגנטינה, גנות מקרית ביאליק, קבוצות מהקיבוצים כברי ומצובה, נשות רוטרי, גמלאים מקרית טבעון, תלמידים בגילאי יסודי-תיכון מחיפה, הקריות, עמק החולה וכפר-בא. סה"כ כ-400 איש השתתפו בסיורים במסגרת זו.

אירועים קהילתיים בפארק מורד הקישון

השנה התקיימו שני אירועים קהילתיים פתוחים לציבור לאורך תוואי נחל הקישון בחוה"מ פסח ובחג השבועות. בחוה"מ פסח נערכה סדרת סיורים מודרכים באזור פארק אלרואי ומורד נחל הקישון, לקבוצות קטנות רב-גילאיות. בחג השבועות התקיים בפארק מורד הנחל הפנינג חגיגי במסגרתו ניתן היה ליהנות ממגוון פעילויות לכל המשפחה, חלקן בהובלת החברה להגנת הטבע. במקום התקיימו הדרכות טבע ואקולוגיה, לצד משחקי ענק מתוך החי והצומח בנחל כדוגמת קלאס, דמקה ומשחק הזיכרון, תחנות הפעלה שונות בהן "שעת סיפור" הקראת סיפורי טבע לילדים, הכנת שקיות ריחניות מתבלינים מקומיים. בתחנת חקר הקישון, חקרו הילדים באמצעות משקפות את החי והצומח בסביבת הנחל.

תכניות חינוכיות שנתיות לבתיה"ס

במהלך שנה"ל תשע"ד התקיימו תהליכים חינוכיים שנתיים לאימוץ אתרים לאורך הנחל (פארק מורד הנחל ואפיק הגדורה) בבתיה"ס "הטכני של חיל האוויר" ובמסגרת התכנית החינוכית הרחבה בקריית ביאליק. התכנית בביה"ס הטכני התקיימה במתכונתה הנוכחית זו השנה הרביעית. התכנית כללה שתי קבוצות מנהיגות-סביבתית בגילאי חטה"ב ותיכון. התלמידים למדו על ההיסטוריה של הנחל ותהליך השיקום, סיירו במורד הנחל ובנו מערכי הדרכה לקבוצות מאורגנות.

במסגרת תהליך חינוכי העוסק בשיקום נחלים, עיצבו תלמידי ביה"ס הניסויי "הבונים" בחיפה כרזות לעידוד המודעות לתהליך שיקום נחל הקישון. התלמידים הציגו את תהליך העבודה ואת תערוכות

הכרזות בפני נציגי רשות נחל הקישון והחלה"ט. ברשות הנחל שילבה את הכרזות במערך ההסברה לציבור ברשתות החברתיות.

רותי שטרנברג- מנהלת ביה"ס מתוך מכתב תודה לרשות נחל הקישון: "נושא השטחים הפתוחים נמצא בקדימות גבוהה ביותר כחלק מלימודי הקיימות המתקיימים בבית ספרנו. הנושא נלמד בתחומי הדעת השונים. פרויקט הקישון הנלמד בכיתות ה' בשיתוף החברה להגנת הטבע תרם רבות להכרת האזור כשטח פתוח בעיר חיפה וכן להבנת חשיבותם של השטחים הפתוחים הנפלאים הקיימים בשולי העיר וחשיבות שמירתם כנכס".

חינוך לקיימות בדגש על נחל הגדורה מהלך רשותי בקריית ביאליק

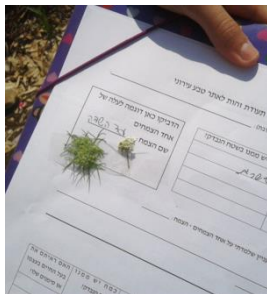
קריית ביאליק, עיר ירוקה טובלת בירוק, אשר התברכה במגע ישיר עם הנוף והשדות הנושקים לה סביב. נחל הגדורה הזורם לאורכה של העיר אמור להשלים תמונה פסטורלית זו, אך שנים של חשיפה למפגעי זיהום והזרמות פיראטיות של שפכי תעשייה, פגעו פגיעה קשה בנחל. לפני מספר שנים חל שינוי ביחס לנחל והוכנה תכנית לפיתוח פארק נחל גדורה בהובלת עיריית קריית ביאליק, רשות נחל קישון, משרד להגנת הסביבה וקק"ל.

בשנת הלימודים תשע"ב רשות נחל הקישון, בשיתוף עם משרד להגנת הסביבה, חל"ט חיפה ואיגוד ערי חיפה התחלנו במהלך חינוכית בבתי הספר בקריית ביאליק. לקראת שנת הלימודים תשע"ג, ובמקביל לשיקום הפיזי, החליטה העיר בסיוע המשרד להגנת הסביבה, לבצע מהלך חשוב ומשמעותי, במהלך חינוכי רחב היקף החוצה דורות בשיתוף רשות נחל הקישון, חל"ט חיפה ואיגוד ערים חיפה. זהו פרויקט המשלב היבט חינוכי - סביבתי - קהילתי, לכדי חזון ירוק אשר יוביל את העיר אל העתיד. המהלך העירוני הייחודי הנרחב לאימוץ הנחל, התקיים זו השנה השנייה ברציפות. המהלך ייחודי בהיקפו וכולל 13 מוסדות חינוך: גנים, בתי ספר יסודיים, חטיבות ביניים ותיכון, כולל כיתות תקשורתיות וחינוך מיוחד. בתוכנית זו לומדים המשתתפים על חשיבות הנחלים לאדם ולסביבה, מתעמתים עם דילמות של שימור מול פיתוח, מנטרים את מי הנחל וסביבתו ונוקטים בפעילויות אקטיביות לשיפור מצבו של נחל הגדורה. בתכנית משולבת הנחיית מורים וגננות וכתובת מערכים ותכניות חינוך סביבתי הנוגעות לנושא.

במהלך השנה למדו ילדי הגנים את הנושא בצורה חווייתית, יצאו לסיורים לאורכו של הנחל ואף הכינו כרזות הקוראות ומעודדות לשמירה על הנחל.

גם פעולות אקטיביות ממש ננקטות, והתלמידים מסיירים לאורך הנחל, מפשילים שרוולים ותורמים את חלקם למאמץ הכולל בניטור המגוון הביולוגי, בבדיקות מי הנחל ובניקיון.

לציון סיכום שנת הפעילות, התכנסו כל הגנים יחדיו על גדת נחל גדורה לאירוע במעמד ראש העיר ומתכנן רשות נחל הקישון, בו ילדי בית הספר ומדריכי החברה להגנת הטבע הפעילו תחנות יצירה ולמידה, סיורים מודרכים וניטור הנחל. באירוע המרגש התאספו התושבים צעירים, וותיקים, לציון הדגש והחזון הירוק המאפיין את העיר. האירוע היווה נקודת שיא ובמה למאות המשתתפים בתוכנית החינוך הסביבתי של נחל הגדורה והציג את העשייה הסביבתית הרבה של ילדי ותלמידי קריית ביאליק. זהו תהליך חינוכי התומך בחזון הירוק של העיר, אשר הצלחתו תלויה במידה ניכרת בילדי העיר הצומחים על גדת הנחל.

טלי סוקניק, מנהלת פרויקטים באגף החינוך בקריית ביאליק: "קריית ביאליק שמחה וגאה בשותפות שיצרה עם רשות נחל הקישון והחברה להגנת הטבע בהובלת הפרויקט חינוכי "מהלך רשותי רחב – בנושא נחל הגדורה". תלמידי העיר מגיל הגן ועד התיכון לוקחים חלק בתוכנית שמעשירה אותם ואת כלל תושבי העיר, באמצעותם, בתכנים הקשורים לטבע, שמירה על הסביבה, איכות הסביבה מנהיגות ועוד".

"האחר הוא אני"

השנה התקיים פרויקט ייחודי של רשות נחל הקישון בשיתוף החברה להגנת הטבע ועמותת אלווין ישראל, במסגרתו אנשים בעלי צרכים מיוחדים עברו הכשרה והועסקו כמדריכי חינוך סביבתי בבתי ספר וגנים. בתום הכשרה ייעודית מותאמת הובילו המדריכים, המלווים ע"י מאפשר מטעם עמותת אלווין, סיורים במסלולי טבע עירוני בחיפה, בדגש נחל הקישון, כמו גם פעילויות ותהליכים חינוכיים קצרים במסגרות פורמאליות ובלתי פורמאליות לכל הגילאים. מיזם חדשני זה בתחום התעסוקה והחינוך מאפשר לאנשים עם מגבלה להיחשף ולהתנסות בהובלה ובהדרכה. משתתפי המיזם ומשפחותיהם העידו על חוויה משמעותית ועליה בדימוי העצמי ותחושת המסוגלות והתלמידים והמשתתפים הכירו בעלי צרכים מיוחדים על בסיס של ידע סביבתי מקצועי.

המדריכים שולבו השנה במסגרת הפרויקט הרשותי הרחב בקריית ביאליק בגני הילדים ובחטיבות, בתכנית "חכמים בריבוע", בפרויקט "הפרח של המדינה" ועוד.

במקביל לפעילות זו, התקיים תהליך שיתוף ציבור בנושא נגישות פארק מורד הנחל עם ארגונים בעלי צרכים מיוחדים.

תמי ועמוס גלאון, הורי המדריכה דפנה גלאון: "בהכשרת מדריכים בעלי המוגבלויות ובשילובם במערך ההדרכה שלכם השגתם הישג אדיר, ולנו לא נותר אלא להודות לחברה להגנת הטבע ולעושים במלאכה, על החשיבה מחוץ לקופסה, על הנכונות להשקיע משאבים ועל נחישות ההחלטה להתמודד ולהגיע ליעד. תקוותנו כי תכניתכם המופלאה תלך ותתרחב לרשויות נוספות ותפתח את הפתח הכל כך חשוב גם למדריכים נוספים."

